

Kan Indiens mest förtryckta segra?

Jan Myrdal skildrar i sin nya Indienbok den maoistiska upprorsrörelsen i landet. Den har idag fått starkt fäste inte minst i ursprungsfolkens, adivasis, områden i centrala och östra Indien. Den 84-årige Jan Myrdal besökte området förra året och klarade den strapatsrika reportageresan bra. Han skildrar upproret men tar också upp mycket annat.

Förlorat vax

Ursprungsfolken i centralindiska Bastar, till exempel gonderna, är specialiserade på att göra skulpturer i "cire perdue"-teknik. "Förlorat vax" blir det på svenska. Det går till så att en inkapslad vaxfigur bränns i en ugn. Vaxet smälter av värmen, rinner ur skulpturen och efterlämnar ett hålrum. Däri hålls en varm, flytande metallegering. Metoden var vanlig i Mohenjodaro och Harappa, stadskulturer för över 4 000 år sedan vid floden Indus. Men det är adivasis, ursprungsfolken i Indien, som in i vår tid bevarat denna uråldriga teknik, vilket Jan Myrdal påpekar i sin nya bok.

Foto: Henrik Persson

Indien berör oss. När Jan Myrdal kom med sin första Indienbok *Indien väntar* år 1980, skrev en recensent att man läser den "röd om kinderna av upprördhet". Indiens dåvarande Stockholmsambassadör konstaterade mer ironiskt och utan att nämna bokens författare och titel att: "det finns de som på allvar tror att Indien väntar på en revolution".

Indien, sedan 63 år självständigt från brittiskt kolonialstyre, har idag över en miljard invånare. De fakta som kan presenteras om detta väldiga område blir alltid talmässigt enorma. Minst var sju invånare på denna jord lever i Indien. Den modernisering och förändring Indien idag genomgår kommer säkert miljoner till gagn på olika sätt. Men till och med officiella filmsuccéer som *City of Joy*, *Salaam Bombay* och *Slum Dog Millionaire* visar, även för den som aldrig satt sin fot i landet, dess mörka baksidor. Fortfarande står minst 400 miljoner indier utanför standardhöjningen. Av dessa är över 80 miljoner adivasis – alltså "stamfolk" och ursprungsfolk. Till de eftersatta hör också cirka 170 miljoner människor kallade daliter, förr kallade kastlösa.

Stora naturrikedomar

När bönder i Indien begår självmord för att de inte kan betala sina skulder handlar det inte om några stycken, utan 100 000 i taget. Fattigdomen, det låga kaloriintaget, barnadödligheten – talen blir ofta skrämmande höga. Något att med rätta bli upprörd över. I Indien finns ju nämligen samtidigt flera tiotals mångmiljardärer, en gigantisk militärmakt som samarbetar med USA, Israel och Sverige samt

stora naturrikedomar. Men fördelningen av de ekonomiska tillgångarna är alltså sedan länge skev, ett faktum som Myrdal utförligt diskuterar i boken.

Reich, Freud och kasterna

Jan Myrdal har en stark och nära relation till Indien. Han har bott där, hans första fru hade indisk släkt. Sin nya bok inleder han med en glimt från år 1950. Vid Englands gränskontroll i Dover uppger han att han har indiska svärföräldrar som bor i England. En tjänsteman konstaterar att detta inte är möjligt, han är ju inte indier. Jan Myrdal utsätts för förnedrande undersökningar, varefter den leende immigrationstjänstemannen glatt deporterar honom med en stämpel i hans pass.

Redan i Indien väntar skildrade Jan Myrdal den kommunistiska indiska maoistströrelsen och dess gerilla. Efter ett uppror i Naxalbari i Västbengalen på slutet av 1960-talet kallas dessa grupper i indisk press ofta naxaliter. Vi hörde själva talas om naxaliter i området när jag och Ola Persson gjorde ett kortare besök i Bastardistriktet i södra Madhya Pradesh i slutet av 1980-talet. Vi besökte Kondagaon, samma stad som Jan Myrdal idag passerade. Vi deltog där med fackeltjären rinnande över händerna i en liten fackellöpning till 40-årsminnet av Englands uttåg. Ett för indier inte så avlägset kolonialstyre.

Jan Myrdal är gäst hos en gerilla vars inflytande vuxit och deltar i deras studier. Förvånande ofta, berättade han på en bokpresentation, handlade diskussionerna inte bara om världsläget utan även om män-

niskans inre. Sådant som Wilhelm Reich och Sigmund Freud skrev om. Kasttillhörighet är inte bara något yttre utan sitter även i människors psyke.

Myrdal intervjuar ledare och samlar material. Han fotograferar gerillasoldaterna, varav inte så få är kvinnor. Han döljer i boken inte sina egna sympatier för maoisternas ideal, tvärtom. Efter hans besök hotade Indiens inrikesminister både Jan Myrdal och författarinnan Arundhati Roy, som också besökt gerillan, med att de kunde få långa fängelsestraff.

Maoistgerillan anses idag kontrollera/verka i stora områden i ett stort bälte över främst östra Indien. En "röd korridor" har bildats. Där finns även – som av en händelse – de kanske sista större oexploaterade tillgångarna av skog, malm och vatten i Indien. Det är knappast någon slump att motsättningarna blir våldsamma. Inte bara indiska företag utan även stora utländska bolag vill in och plundra naturtillgångarna. Indiens myndigheter tycks ofta ovilliga att hindra detta.

"Den som griper till svärd ..."

Adivasis ställs mot väggen, de är beroende av skogarna för sitt uppehälle. Det är knappast överraskande att många människor ur miljonhövdade folk som gonder, santal och mundas, ansluter sig till den rörelse som verkar mest välorganiserad och effektiv i sitt motstånd.

En annan maoistgerilla i tredje och fjärde världen som låtit tala om sig de senaste decennierna är Sendero Luminoso, "Den upplysta stigen" i Peru. Spåren efter den förskräcker men Jan Myrdal nämner den inte i sin bok. "Den som griper till svärd skall med svärd förgöras", brukar det heta. Och så verkar till stor del ha skett i Peru. Maoistgerillan tycks där, efter decennier av väpnad kamp och våldsdåd, vara reducerad till ett marginalfenomen. Detsamma skedde med Befrielsestridarna LTTE, tamilgerillan på Sri Lanka. Deras agenter lyckades mörda Rajiv Gandhi. Men efter många år av blodigheter kan resultatet på Sri Lanka, liksom i Peru,

ändå diskuteras.

I Indien har en våldsspiral orsakats av jordägares och andra lokala härskares hedersförtryck av daliter och adivasis. Den är rotad långt före maoistgerillans tid. Väpnade revolter har det bakåt i tiden funnits många

Jan Myrdal:
Röd stjärna över Indien
Översättare: Stefan Lindgren
160 sid
Leopard Förlag 2011

i Bastar. Kvinnorna våldtas än idag av godsägarnas hejdukar – för att beröva uppstudsiga adivasis och daliter det sista de har, deras heder. Inte konstigt att maoistgerillan med sina folkdomstolar får stöd när de griper och dömer förövarna. Den som stöder maoistgerillan kan även mördas av polisen. Eller av medborgargarden som kan bestå av – avhoppade maoister. Vi får en situation där adivasis angriper adivasis.

Amnesty har kritiserat Indien för rättsövergrepp i jakten på maoisterna. Samtidigt tycks maoistgerillans våld kunna spåra ur i långa skottväxlingar med polisen. Civila dödas i korselden. Vem som helst: skolbarn, unga, gamla förlorar sina liv eller skadas. Människorättsorganisationerna anklagar därför även maoistgerillan för övergrepp och mord.

Jan Myrdal hänvisar avslutningsvis till conquistadorernas framfart mot indianerna i Mexiko, Andrew Jacksons indianlagar och indianmassakern vid Wounded Knee i USA 1890. Han konstaterar nyktert att det inte självklart blir maoistgerillan som på sikt tar hem spelet. Nederlag och utplåning är, tycks han mena, en möjlighet alla upproriska måste räkna med. Hans egen uppfattning är dock att ett sådant nederlag inte bara kommer att drabba Indiens adivasis utan även oss själva.

Henrik Persson

